

Analyse | kraka

27. februar 2025

Råderum til forsvarsudgifter på 3 pct. og fuldt demografisk træk i velfærden

Af Niels Storm Knigge

Finansministeriet har for nylig opjusteret det finanspolitiske råderum i 2030 med over 20 mia., især som følge af markant forhøjede skøn for strukturel beskæftigelse. Pengene kommer i en tid, hvor der formentlig er udsigt til, at udgifter til forsvaret skal løftes væsentligt, ud over hvad der allerede er vedtaget.

- Med en teknisk opjustering på godt 21 mia. kr. har Finansministeriet for nylig opgjort det finanspolitiske råderum til 59 mia. årligt i 2030 målt ift. 2025.
- Med opjusteringen er det muligt at løfte forsvarsudgifter til 3 pct. af BNP, samtidig med at udgifterne til velfærden generelt vokser med næsten det fulde demografiske træk
- Der skal bruges i alt 34 mia. af råderummet, før forsvarsudgifterne rammer 3 pct. af BNP – heraf godt 4 mia., som udestår fra det aftalte løft til 2 pct. og 10 mia. i forbindelse med den såkaldte accelerationspulje
- Vi opgør fuldt demografisk træk til ca. 24 mia. årligt, heraf 13 mia. til det almindelige demografisk træk og 11 mia. til velstandskorrekturen.
- Knap 10 af de 11 mia. til velstandskorrektion kan tages fra det finanspolitiske råderum uden yderligere finansiering, så råderummet kan stort set dække det fulde demografiske træk. Heraf er ca. 6½ mia. øremærket tidligere aftaler om fx sundhed, psykiatri mv.
- Opjusteringen af råderummet gør en stor forskel for den politiske udfordring med at løfte militærudgifterne. Hvis niveauet skal over 3 pct., slipper man dog ikke udenom at skaffe konkret finansiering. På samme måde vil yderligere udgifter til fx klima skulle finde finansiering.

Kontakt

Ledende økonom
Niels Storm Knigge
Tlf. 4076 7623
E-mail nsk@kraka.dk

1. Velfærd og 3 pct. til militær kan håndteres indenfor råderummet

Ny beregning viser råderum på 59 mia.

Finansministeriet udgav 19. februar et opdateret mellemfristet forløb. Det opdaterede forløb indeholder en markant forbedring af det finanspolitiske råderum, som er opjusteret med 20½ mia. ift. opgørelsen i august 2024, og derfor udgør i alt 59 mia. kr. årligt i 2030 målt ift. niveauet i 2025.

Teknisk opjustering på 21 mia. fra flere i beskæftigelse

Opjusteringen kommer som følge af en underliggende forbedring på over 21 mia., som først og fremmest skal tilskrives en markant opjustering af den strukturelle beskæftigelse. Opjusteringen skal ses i lyset af den fortsatte store nettotilstrømning af udenlandsk arbejdskraft samt højere beskæftigelsesfrekvens for seniorer og herboende indvandrere.

Løft i beskæftigelse skønnes strukturelt = øget råderum

Da de højere beskæftigelsesniveauer ikke har givet udslag i tegn på overophedning, vurderer Finansministeriet, at der er tale om et strukturelt løft i beskæftigelsen. Dermed forbedres de offentlige finanser strukturelt, og dermed vokser det finanspolitiske råderum.

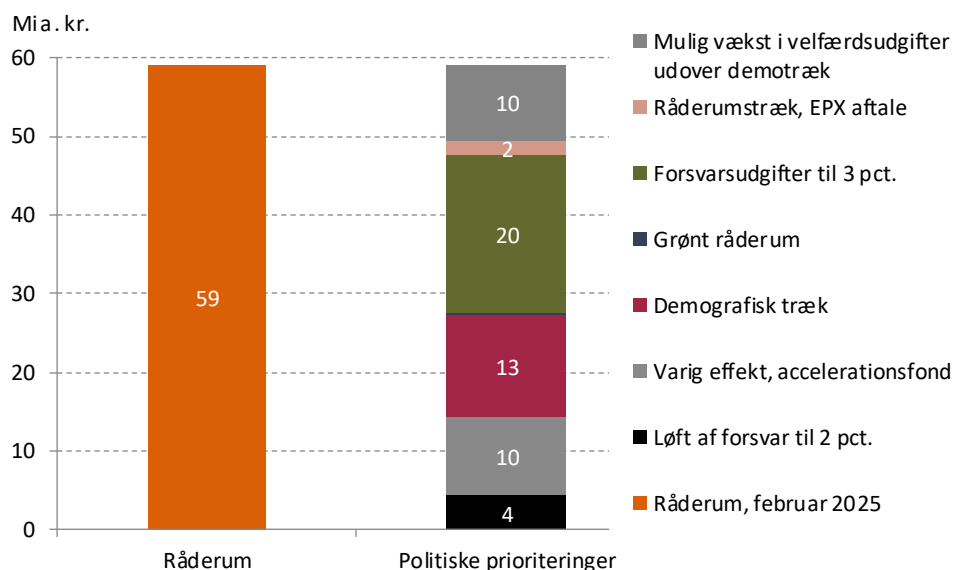
Opjustering var ikke uventet – ØR dec. 24 viste klart løft

Opjusteringen kommer med andre ord ikke som et lyn fra en klar himmel – de gode beskæftigelsesudsigter har været tydelige måned for måned, i takt med, at der kom nye tal, og allerede med Økonomisk Redegørelse fra december 2024 stod det klart, at det ville give anledning til betydelig opjustering af råderummet, da man vurderede effekterne til at være strukturelle (men der regnes ikke konkret på råderummet i forbindelse med Økonomisk Redegørelse).

Råderum kan klare velfærd og løft af militær til 3 pct.

Opjusteringen af råderummet gør, at politikerne kan planlægge udgifter for godt 20 mia. kr. årligt yderligere i 2030 uden at finde anden finansiering til det, ift. hvad man kunne før. Som vores beregninger viser, betyder det, at man kan løfte forsvarsudgifterne til 3 pct. af BNP og samtidig løfte velfærdsudgifterne, jf. figur 1.

Figur 1 Det finanspolitiske råderum i 2030 med forsvarsudgifter på 3 pct. af BNP

Anm.: Råderumstrækket til EPX-aftalen skønnes primært at gå til investeringer i 2030, dvs. ikke offentligt forbrug.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af Finansministeriet og Regeringen.

Demografisk træk på 13 mia. plus 10 mia. ekstra

Velfærdsudgifterne kan med opjusteringen dels vokse med det almindelige demografiske træk, hvor forbrugsvæksten matcher væksten i befolkningen korrigeret for alder, som er på

13 mia. kr. fra 2025 til 2030. Samtidig kan man afsætte yderligere knap 10 mia. til offentligt forbrug (9,5 mia. hvis man havde inkluderet decimaler i figuren).

Fuldt demografisk træk på 24 mia.

Hvis man vælger at bruge de i alt 23 mia. på at løfte velfærdsudgifterne, svarer det til, at væksten næsten matcher det fulde demografiske træk, som vi opgør til at være 24 mia. fra 2025 til 2030. Det fulde demografiske træk svarer til, at det offentlige forbrug udgør en konstant andel af BNP (inkl. en justering for at der bliver flere ældre mv.) og kaldes også det velstandskorrigerede demografiske træk eller det neutrale fremskrivningsprincip, da det er denne udgiftsstigning, der indgår i Finansministeriets lange fremskrivning fra 2030 og frem.

Tidligere aftaler øremærker 6½ mia. af råderummet

Der er indgået flere politiske aftaler, som trækker på det finanspolitiske råderum de kommende år, mest udtalt sundhedspakken fra maj 2023 og aftalen om et løft af psykiatrien fra november 2023, men også aftaler på ældreområdet og folkeskoleområdet bidrager. En optælling af råderumstrækket fra disse aftaler viser, at dette råderumstræk udgør ca. 6½ mia. kr. Det lægger dermed beslag på en betydelig del af de 10 mia., som man kan løfte velfærdsudgifterne med udover det almindelige demografisk træk.

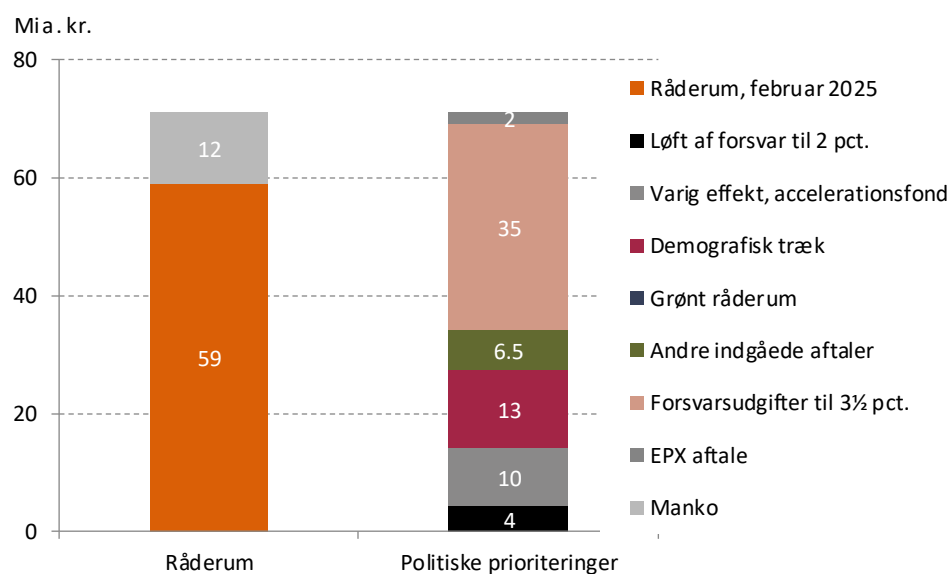
Begrænset frit råderum hvis 3 pct. skal til militær

Der vil med andre ord være et meget begrænset frit finanspolitisk råderum, hvis man vælger at løfte forsvarsudgifterne til 3 pct. af BNP uden at finde konkret finansiering. Det kan være et problem, hvis der er yderligere politiske prioriteringer som fx udgifter til klimatilpasning, den grønne omstilling eller et større EU-budget, som man ønsker at afsætte midler til.

Yderligere forsvarsloft vil kræve ny finansiering

Samtidig er konklusionen meget følsom overfor, hvor meget forsvarsudgifterne reelt skal løftes. Hvis der i stedet er tale om et løft til 3½ pct. af BNP, så står man med en manko på 12 mia. kr., hvis man fortsat ønsker at afsætte midlerne til de tidligere aftaler fra det finanspolitiske råderum og løfte velfærdsudgifterne svarende bare til det almindelige demografisk træk, jf. figur 2. Det er derfor langt fra sikkert, at der ikke udestår svære politiske prioriteringer i den kommende tid.

Figur 2 Det finanspolitiske råderum i 2030 med forsvarsudgifter på 3½ pct. af BNP

Anm.: Råderumstrækket til EPX-aftalen skønnes primært at gå til investeringer i 2030, dvs. ikke offentligt forbrug.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Finansministeriet og Regeringen.